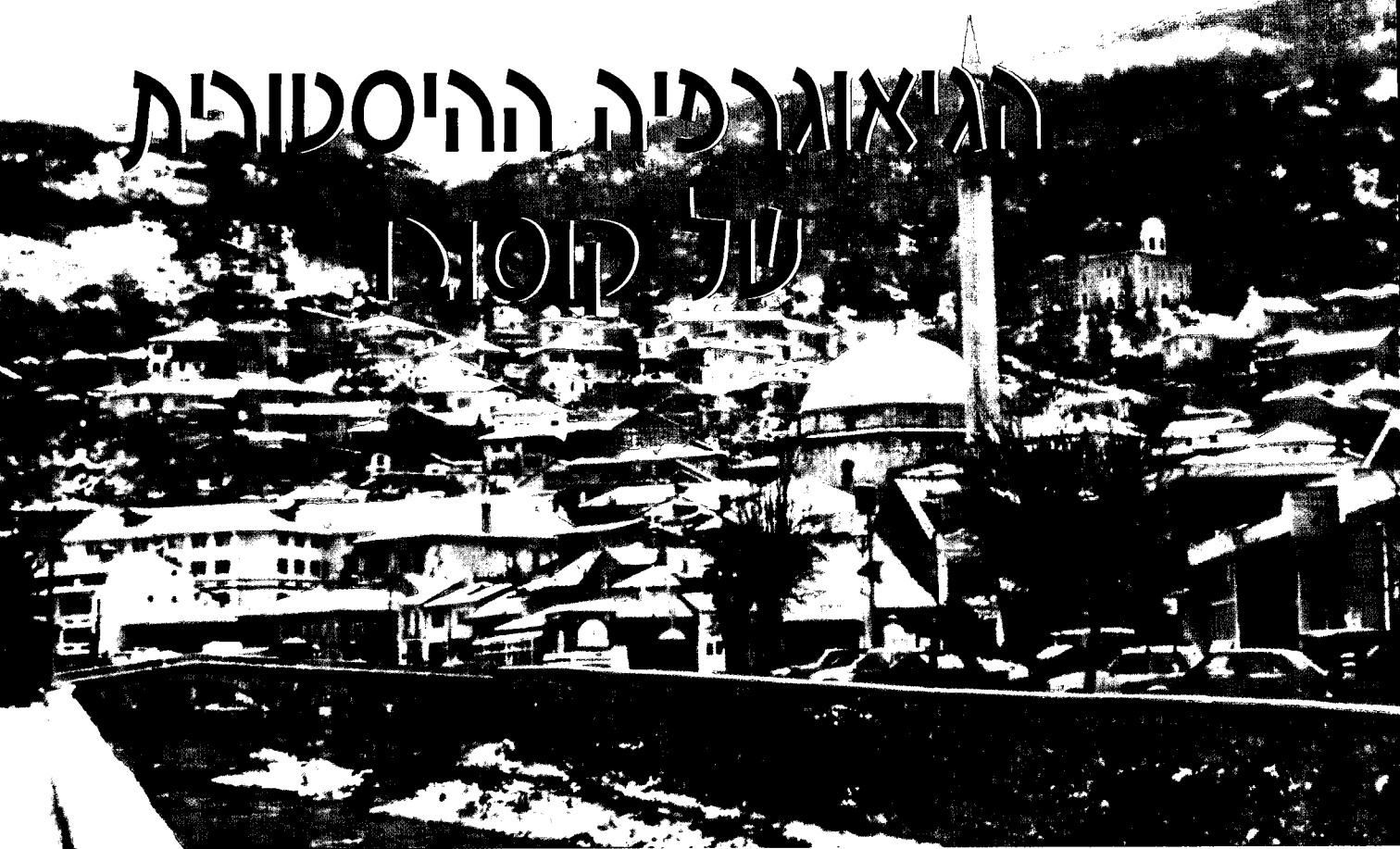

הגיאוגרפיה ההיסטורית של קוסובו

שורשיה של מלחמת קוסובו נעוצים בסוף המאה ה-19, כאשר ועדה בינלאומית קבעה את גבולותיה של אלבניה העצמאית. בניגוד להיגיון הדמוגרפי, שהכתיב את צירופה של קוסובו לאלבניה, קבעה הוועדה כי קוסובו בעלת האוכלוסייה האלבנית-מוסלמית תהיה חלק מסרביה העזרית-אורתודוקסית

פרופ' גדעון ביגר

חלק מהאימפריה העות'מאנית, ששלטה על מרבית חצי האי הבלקני. עקב ההשפעה העות'מאנית התאסלמו רבים מתושבי האיזור – ובעיקר תושבי בוסניה ואלבניה. בקונגרס ברלין ב-1878 הוחלט להקים את סרביה ואת מונטנגרו כשתי ממלכות עצמאיות. נקבע קו גבול בין לבין שאר שטחי האימפריה, אולם קו זה השתנה במשך השנים. ב-1912 נלחמו סרביה, מונטנגרו, יוון ובלגריה יחדיו נגד האימפריה העות'מאנית ב"מלחמת הבלקן הראשונה", הביסו אותה וסילקו אותה מרוב מאחזיה באירופה. אלבניה הכריזה על עצמאותה וזכתה לתמיכתן של מעצמות מערב אירופה, שרצו להגביל בכך את כוחה של סרביה, שהייתה קשורה אז לאימפריה הרוסית הצאריסטית. בוועידת לונדון ב-1913 הוכרה עצמאותה של אלבניה, והוקמה ועדה בינלאומית לסימון גבולה. אולם לפני שהוועדה החלה בפעולתה, פרצה מלחמת הבלקן השנייה, שבה תקפה בולגריה את בעלי בריתה הקודמים – והובסה. תוצאות מלחמה זו קבעו במידה רבה את גבולות הבלקן, כפי שאנו מכירים אותם כיום.

קוסובו היא מחוז אוטונומי בחלקה הדרום-מערבי של סרביה. שטח המחוז הוא 10,900 קמ"ר (כחצי משטחה של ישראל) וב-1989, עת נערך שם מפקד האוכלוסין האחרון, נמנו בו 1.9 מיליון בני-אדם – מהם 1.2 מיליון אלבנים (ברובם מוסלמים) ו-200 אלף סרבים (שהם נוצרים). המתח שבין העדות והדתות והשינוי ביחסה של סרביה לאוטונומיה של המחוז, שהוכרזה ב-1974 ובוטלה ב-1990, הם שגרמו לשרשרת האירועים שהובילה למלחמה. אולם שורשיה של הבעיה – כמו שורשיהן של רוב הבעיות בחצי האי הבלקני – נעוצים בעבר הרחוק יותר. ממלכת סרביה העצמאית הראשונה הוקמה ב-1169, ותחת הנהגתו של סטפן דושאן (1331-1355) התפתחה לאימפריה שהשתלטה על מרבית חצי האי הבלקני. ממלכה זו באה לקיצה לאחר שהעות'מאנים הביסו את צבא סרביה במערכת קוסובו ב-1389. מאז ועד סוף המאה ה-19 היה כל האיזור

ראש החוג לגיאוגרפיה באוניברסיטת תל-אביב

החבל לחלק בלתי נפרד מיוגוסלביה. זאת לאור החששות שהרבו האלבני בקוסובו ידרוש גם הוא עצמאות או הסתפחות לאלבניה השוכנת מעבר לגבול. על רקע ההחלטה הזאת גברה המתיחות בקוסובו, החלו להתארגן תנועות לשחרור לאומי, ובסופו של דבר התגלגלו האירועים למלחמה – שבה עוסק היליון הזה.

[illegible]

טיטו הקפיד לא ליצור יחידות הומוגניות לאומיות כדי למנוע מהלכי פרישה על רקע לאומי. לכן תוחם גבולה של קוסובו כך שהפרובינציה תכלול 85% אלבנים, 13.2% סרבים ו-1.8% בני לאומים אחרים. התמנה הזאת חוזרת על עצמה גם במקומות אחרים. למשל, האלבנים מהווים 20% מתושבי מקדוניה ו-5% מתושבי מונטנגרו. תושבי קוסובו זכו לאוטונומיה תרבותית וחברתית; השפה האלבנית נלמדה בבתי־הספר, ועד לקריסת יוגוסלביה התנהלו החיים באיזור ללא הפרעה. ב-1989, עם תחילת קריסתה של יוגוסלביה ביה והתפרקותה לשורה של מדינות עצמאיות, ביטלו שלטונות יוגוסלביה (כיום סרביה ומונטנגרו בלבד) את האוטונומיה התרבותית של תושבי קוסובו וביקשו להפוך את